

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2006

Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 7 Ιουνίου 2006

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ
ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ 8 ΣΕΛΙΔΕΣ

Α. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(μονάδες 30)

α.	Μον.
καὶ ὃς εἶπεν ἐρυθρίασας - ἤδη γὰρ ὑπέφαινε τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι	3
– Εἰ μὲν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικε, δῆλον ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ' ἐγὼ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἕλληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων;	4
Νῆ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἶπερ γε ἂ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. Ἄλλ' ἄρα, ὦ Ἴππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ' οἴαπερ ἢ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου;	6
τούτων γὰρ σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἰδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει.	3
Πλάτωνος <i>Πρωταγόρας</i> Γ'	
Σύνολο	<u>16</u>

β.	Μον.
«ὦν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτῆθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἡμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον,	6
νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀσπῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν».	4
Θουκυδίδου <i>Ἱστοριῶν</i> II 36	4
Σύνολο	<u>14</u>

B. Αἰδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(μονάδες 25)

	Μον.
Γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἐξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγένετο, κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας,	4
μέχρι οὗ τὴν τε ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέλαβον.	5
ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἐπτὰ καὶ εἴκοσι. καὶ τὴν διὰ μέσου ξύμβασιν εἴ τις μὴ ἀξιῶσει πόλεμον νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς δικαιῶσει.	8
τοῖς γὰρ ἔργοις ὡς διήρηται ἀθρεῖτω, καὶ εὐρήσει οὐκ εἰκὸς ὄν εἰρήνην αὐτὴν κριθῆναι, ἐν ἧ οὔτε ἀπέδοσαν πάντα οὔτ' ἀπεδέξαντο ἃ ξυνέθεντο,	4
ἔξω τε τούτων πρὸς τὸν Μαντινικὸν καὶ Ἐπιδαύριον πόλεμον καὶ ἐς ἄλλα ἀμφοτέροις ἀμαρτήματα ἐγένοντο.	4
Θουκυδίδου <i>Ἱστορίαι</i> V 26	
*τοῖς ἔργοις ὡς διήρηται ἀθρεῖτω= ἀς ἐξετάσει κανεῖς ποια γεγονότα ἔχουν γίνεαι στο χρονικό αὐτό διάστημα	
*ξυνέθεντο= συμφώνησαν	

Μετάφραση

Και ἔχει γράψει καὶ αὐτὰ ὁ ἴδιος ὁ Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος με τὴ σειρά, ὅπως τὸ καθένα ἐγένε, κατὰ καλοκαίρια καὶ χειμῶνες, μέχρις

όπου οι Λακεδαιμόνιοι και οι σύμμαχοι και την εξουσία/ την ηγεμονία των Αθηναίων κατέλυσαν και τα μακρά τείχη και τον Πειραιά κατέλαβαν/ κυρίευσαν. Τα συνολικά χρόνια του πολέμου / όλα τα χρόνια του πολέμου / η συνολική διάρκεια του πολέμου / τα χρόνια του πολέμου στο σύνολό τους μέχρι το σημείο αυτό / τη στιγμή αυτή, υπήρξαν είκοσι επτά. Και την ενδιάμεση συμφωνία / συνθήκη, αν κάποιος δεν αξιώνει/ δεν έχει την αξίωση/ την απαίτηση / δεν κρίνει άξιο να θεωρήσει πόλεμο, δε θα δικαιωθεί/ δε θα κρίνει δίκαια/ δε θα κρίνει ορθά/ θα κρίνει λανθασμένα. Διότι ας εξετάσει κανείς ποια γεγονότα έχουν γίνει στο χρονικό αυτό διάστημα και θα βρει ότι δεν είναι εύλογο / λογικό/ φυσικό να κριθεί/ να θεωρηθεί αυτή ειρήνη, κατά την οποία / στην οποία ούτε έδωσαν πίσω ούτε δέχτηκαν πίσω / επέστρεψαν όλα όσα συμφώνησαν, και εκτός από αυτά / πέρα από αυτά / έξω από αυτά έγιναν σφάλματα / αποτυχίες / παραβιάσεις και από τους δύο / και από τα δύο μέρη σε σχέση με το Μαντινικό και τον Επιδαύριο πόλεμο / στο Μαντινικό και τον Επιδαύριο πόλεμο και σε σχέση με άλλα / και σε άλλα.

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(μονάδες 10)

- Αφαιρούνται:
- (α) 0,25 μονάδες για κάθε τονικό λάθος ή παράλειψη τόνου, πνεύματος ή υπογεγραμμένης
 - (β) 0,5 για κάθε άλλο λάθος

Εύρισκω γάρ ταύτην μόνην ἂν γενομένην καὶ τῶν μελλόντων κινδύνων ἀποτροπὴν καὶ τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν, ἣν ἐθελήσωμεν ἐκείνην τὴν δημοκρατίαν ἀναλαβεῖν, ἣν Σόλων μὲν ὁ δημοτικώτατος γενόμενος ἐνομοθέτησε, Κλεισθένης δ' ὁ τοὺς τυράννους ἐκβαλὼν καὶ τὸν δῆμον καταγαγὼν πάλιν ἐξ ἀρχῆς κατέστησεν.

Ἴσοκράτους *Ἀρεοπαγίτικος* 16-17

Δ. Παρατηρήσεις στο αδίδακτο κείμενο

(μονάδες 20)

1. α. *ἐγένετο, κατέλαβον* :
Να τρέψετε τους πιο πάνω τύπους στο β' πρόσωπο ενικού της προστακτικής του ίδιου χρόνου και της ίδιας φωνής.

ἐγένετο – **γενοῦ**
κατέλαβον - **κατάλαβε**

(μον. 0,5X2=1)

- β. *διήρηται, ξυνέθεντο* :
Να γράψετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίστοιχο τύπο του ενεστώτα.

διήρηται - **δαιρείται**

ξυνέθεντο - ξυντίθενται

(μον. 0,5X2=1)

γ. *ἀπέδοσαν:*

Να αντικαταστήσετε το ρήμα στο γ' πρόσωπο ενικού στην οριστική, υποτακτική, ευκτική και προστακτική στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή.

ἀπέδοσαν : **Οριστική: ἀπέδωκε**
Υποτακτική: ἀποδῶ
Ευκτική: ἀποδοίη
Προστακτική: ἀποδότω

(μον. 0,5X4=2)

δ. *νομίζειν, κριθῆναι:*

Να γράψετε τη μετοχή των πιο πάνω τύπων σε χρόνο αόριστο, γένος αρσενικό, πτώση ονομαστική, στη φωνή που βρίσκονται.

νομίζειν: **νομίσας**
κριθῆναι: **κριθείς**

(μον. 0,5X2=1)

2. α. *μακρά, ὀρθῶς:*

Να γράψετε τα παραθετικά των πιο πάνω λέξεων.

<u>Θετικός</u>	<u>Συγκριτικός</u>	<u>Υπερθετικός</u>
<i>μακρά</i>	μακρότερα μᾶλλον μακρά μάσσονα/ μάσσω	μακρότατα (μήκιστα) μάλιστα μακρά
<i>ὀρθῶς</i>	ὀρθότερον μᾶλλον ὀρθῶς	ὀρθότατα μάλιστα ὀρθῶς

(μονάδες 0,5X4=2)

β. *ταῦτα, θέρη, ξύμπαντα, ξύμβασιν, τις, ἔργοις, ἦ, ἀμαρτήματα:*

Να μεταφέρετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίθετο αριθμό διατηρώντας το γένος και την πτώση τους.

ταῦτα - **τούτο**
θέρη - **θέρος**
ξύμπαντα - **ξύμπαν**
ξύμβασιν - **ξυμβάσεις**
τις - **τινές**
ἔργοις - **ἔργω**
ἦ - **αἶς**
ἀμαρτήματα - **ἀμάρτημα**

(μον. 0,5X8=4)

3. α. *ταῦτα, Ἀθηναῖος, ἕκαστα, τῶν Ἀθηναίων, νομίζειν, εἰρήνην.*
Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο πάνω τύπους
(υπογραμμίζονται στο αδίδακτο κείμενο).

ταῦτα - **σύστοιχο αντικείμενο στο γέγραφε**
Ἀθηναῖος - **παράθεση στο Θουκυδίδης**
ἕκαστα - **υποκείμενο στο ἐγένετο (απτική σύνταξη)**
τῶν Ἀθηναίων - **γενική υποκειμενική στη λέξη ἀρχήν**
νομίζειν - **τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ἀξιώσει**
εἰρήνην - **κατηγορούμενο στο αὐτήν**

(μον. 0,5X6=3)

- β. *μέχρι οὗ τήν τε ἀρχήν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι
καὶ οἱ ξύμμαχοι.*
Να αναγνωρίσετε την πιο πάνω πρόταση (εἶδος, εισαγωγή,
εκφορά, αιτιολόγηση της ἐγκλισης).

Εἶδος: δευτερεύουσα χρονική πρόταση (0,5)
Εισαγωγή: μέχρι οὗ (μέχρι) (χρον. σύνδ.) (0,5)
Εκφορά: οριστική (0,5)
Αιτιολόγηση ἐγκλισης: εκφράζει το πραγματικό (0,5)

(μονάδες 2)

4. *καὶ τήν διὰ μέσου ξύμβασιν εἴ τις μὴ ἀξιώσει πόλεμον νομίζειν,
οὐκ ὀρθῶς δικαιώσει.*
Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά,
σημασία) και να κάνετε τις αναγκαίες μεταβολές, ώστε να δηλώνει το
αντίθετο του πραγματικού.

Υπόθεση: εἴ τις μὴ ἀξιώσει (0,25)
Απόδοση: δικαιώσει (0,25)
Εκφορά: Υπόθεση: Εἰ + οριστική (0,25)
Απόδοση: οριστική (0,25)
Σημασία: Πραγματικό (1)

Αντίθετο του πραγματικού:

Υπόθεση: Εἰ ἤξιωσε/εἰ ἤξιου (1)
Απόδοση: ἐδικαίωσε ἂν/ἐδικαίου ἂν (1)

(μονάδες 4)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα αρχαία ελληνικά (μονάδες 5)

Εγώ ο ίδιος άκουσα το στρατηγό να λέει ότι ο στρατός των εχθρών ήταν κοντά στο στρατόπεδο. Διέταξε λοιπόν τους στρατιώτες να προετοιμαστούν, για να επιτεθούν εναντίον των εχθρών.

(Εγώ) αὐτός ἤκουσα τοῦ στρατηγοῦ λέγοντος **(1,25)**
0,25 0,25 0,25 0,5

τὸ τῶν πολεμίων στρατεύμα / τὸν τῶν πολεμίων στρατὸν **(0,5)**
0,25 0,25

ἐγγὺς / πλησίον τοῦ στρατοπέδου / παρὰ τῷ στρατοπέδῳ εἶναι }
0,5 0,5 } **(1)**
ἢ }
ὅτι ὁ στρατός / τὸ στρατεύμα ... εἶη / ἦν }
0,5

Ἐκέλευσε οὖν τοὺς στρατιώτας / Προσέταξε τοῖς στρατιώταις **(0,5)**
0,25 0,25

παρασκευάσασθαι / ἐτοίμους γενέσθαι **(0,5)**
0,5

ὡς ἐπιθησομένους / ὡς ἐπιόντας / ὡς ἰόντας / πρὸς τὸ ἐπιθέσθαι }
0,75 } **(0,75)**
ἢ }
ἵνα ἐπέλθοιεν/ ἐπέλθωσι / ἐπιθεῖντο / ἐπιθῶνται/ ἔλθοιεν/ ἔλθωσι }
0,75

τοῖς πολεμίοις / ἐναντίοις / κατὰ τῶν πολεμίων / κατὰ τῶν ἐναντίων / ἐπὶ τοὺς πολεμίους. **(0,5)**

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(μονάδες 10)

1. *ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδαιψάται.*

Θουκυδίδου *Ἱστορίαι* II 43

Να αναπτύξετε σε 10-12 γραμμές δύο μηνύματα του πιο πάνω αποσπάσματος

στηριζόμενοι σε συγκεκριμένες λέξεις ή φράσεις του.

(μονάδες 5)

- **πᾶσα γῆ, οἰκεία, ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ:** τονίζεται ο **οικουμενικός χαρακτήρας** της θυσίας των ηρώων που ξεπερνά τα στενά πλαίσια του τάφου, της πατρίδας και αγκαλιάζει ολόκληρο τον κόσμο.
- **ἄγραφος μνήμη...ἐνδαιτᾶται:** τονίζεται ο **διαχρονικός χαρακτήρας** της θυσίας των νεκρών, η αθανασία τους. Ο τάφος, που δηλώνει την ανυπαρξία ζωής, ακυρώνεται από το ρήμα ἐνδαιτᾶται. Οι ήρωες συνεχίζουν να υπάρχουν μετά θάνατον στη μνήμη των ζωντανών.
- **τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου:** τονίζεται η **σπουδαιότητα του φρονήματος** που επιδεικνύει κανείς στον πόλεμο και όχι το αποτέλεσμα της προσπάθειάς του.

(μον. 2,5X2=5)

2. Με άξονα τη συμπεριφορά του Ιπποκράτη στον πρόλογο του πλατωνικού *Πρωταγόρα* να προσδιορίσετε:

α/ τη **στάση** των εύπορων νέων της Αθήνας του 5^{ου} αι. π.Χ. απέναντι στη σοφιστική κίνηση, και

β/ τα **κίνητρα** που τους ωθούσαν στην υιοθέτηση μιας τέτοιας στάσης.

(μονάδες 5)

Στάση νέων

-άκριτος ενθουσιασμός

-άκριτος θαυμασμός για τους σοφιστές

-έντονη επιθυμία να μαθητεύσουν κοντά στους σοφιστές ξεδεύοντας ακόμη και ολόκληρες περιουσίες

(μον. 1X2=2μονάδες)

Κίνητρα

-καλλιέργεια ρητορικής δεινότητας ως μέσου επικράτησης στον πολιτικό στίβο

-κοινωνική διάκριση/ καταξίωση

-απόκτηση γενικής παιδείας

-η φήμη που συνοδεύει τους σοφιστές και η γοητεία που εκπέμπει η προσωπικότητά τους

(μον. 1X3=3μονάδες)

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-